

А.П. Тяпухин¹, А.Б. Тасмаганбетов², А.Е. Култанова²

¹Орынбор қатынас жолдары институты, Ресей;

²Қ. Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік мемлекеттік университеті, Қазақстан
(E-mail: aslandelo@mail.ru)

Қазіргі жағдайдағы аграрлық туризмді дамытудың теориялық негіздері

Мақалада жаңа балама жұмыс орындарын құру және ауылдық аумақтарды дамыту арқылы ауылдық жерлерде әлеуметтік шиеленісті төмендетуге ықпал ететін аграрлық туризмді дамыту қарастырылған. Авторлар аграрлық туризм субъектілерін анықтаған: ауыл тұрғындары, қосалқы шаруашылық иелері және фермерлік шаруашылықтар. Аграрлық туризмді дамыту субъектілерді, олардың отбасыларының, ауыл тұрғындарының табыстарын, жергілікті бюджеттердің кірістерін ұлғайтып, қаржы қаражаттармен қамтамасыз етеді. Мақалада ауылдық аумақтардың табиғи-экологиялық және мәдени-тарихи ресурстарымен қатар, туристерді қабылдауға бейімделген тұрғын үй қорына басты назар аударылды: фермаларда қожайынмен бір тұрғын үйге орналастыру, барлық үйді жалға алу, ауылдық жерлерде тарихи ғимараттарда тұру, ауылдық қонақ үйде жеке тұру және басқалар. Авторлардың пікірінше, демалыс мақсаттарына байланысты аграрлық туризмді келесі түрлерге бөлуге болады: сауықтыру, дәстүрлі, білім беру, ауыл шаруашылығы, аспаздық, аралас туризм. Мақалада аграрлық туризмнің пайда болуының негізгі себептері мен даму бағыттары айқындалған: ол шағын бизнесті дамытады; жаңа жұмыс орындарын құрады; ауылдық жерлердің инфрақұрылымын экономикалық тұрақтандыруға және жетілдіруге ықпал етеді; ұлттық тағамдар мен тарихи-мәдени мұраны сақтайды.

Кілт сөздер: аграрлық туризм, ауылдық аумақтар, ауыл тұрғындары, шаруа қожалықтары, тұрғын үй қоры.

Әлеуметтік-мәдени, сауықтыру және экологиялық әлеуеті бар еліміздің көптеген ауылдық өңірлері үшін ауылдық аумақтарды тұрақты дамытудың келешек инновациялық бағыттарының бірі — ауыл халқының жұмыспен қамтылуын қамтамасыз ететін аграрлық туризмді дамыту болуы мүмкін, ол көпші-қонды азайтуға және ауылдағы басқа да келеңсіз әлеуметтік және экологиялық зардаптарды болдырмауға мүмкіндік береді.

Ауылдық аумақтарды дамыту мәселелері еуропалық мемлекеттер мен бұрынғы кеңестік елдері үшін де, Қазақстан үшін де тән. Шет елдердің тәжірибесін зерделеу ауыл аумақтарында ауыл шаруашылығына қатысты емес қызмет түрлерін, атап айтқанда, аграрлық туризмді дамыту, жаңа баламалы жұмыс орындарын құру және ауылдық аумақтарды дамыту жолымен ауылдық жерлерде әлеуметтік шиеленісті төмендетуге ықпал ететінін куәландырады.

Аграрлық туризм деп, ең алдымен, халық қолөнерін үйрену, ауылдық қызметтің әртүрлі түрлеріне қатысу, сондай-ақ жергілікті өндіріс өнімдері мен қызметтерін жүзеге асыру мақсатында қонақтарды ауылдық аумақтарға тарту бойынша туристік фирмалар мен ауыл тұрғындарының кәсіпкерлік белсенділігін түсіну керек [1].

Бастапқыда ауылдық, аграрлық туризм (агротуризм) қолөнерлік өндірісті, ұлттық дәстүрлер мен мәдени құндылықтарды жандандыру арқылы елді мекендерді сақтап қалуға ұмтылған шет елдерде кеңінен таралған [2]. Депрессивті ауылдық аудандарға туристерді тарту жергілікті өндіріс өнімдеріне төлемге қабілетті сұраныс жасады және Еуропа мен Ресейдің аграрлық аумақтарында белгілі бір өмір сүру деңгейін қолдады [3, 4].

Егер «ауыл туризмі» ұғымы туралы айтатын болсақ, онда әрбір елде өз анықтамасы бар. Бірақ көбінесе «ауылдық» және «аграрлық туризм» ұғымдарын әртүрлі қарастырады. Ауылдық туризм (*rural tourism*) — ауылдық жерлерде орналасқан туризмнің ойын-сауық түрі. Ол демалыс орындарының, әртүрлі мұражайлардың және гидтер мен экскурсоводтары бар туристер үшін қызмет көрсету орталықтарының болуын көздейді. Агротуризм (*farm tourism*) — фермерлік ресурстарды пайдалануды көздейтін туризмнің ойын-сауық түрі. Агротуризм әртүрлі түрлермен және модельдермен ұсынылуы мүмкін, бірақ әрқашан міндетті шарты, онда тұрғын үйді жалға алу. Агротуризмде ферма орналастыру құралы ғана емес, саяхаттың басты нысаны болып табылады [5].

Аграрлық туризмге кіру үшін өзіндік кедергілері бар, ауылдық аймақтардың жалпы және туристік құрылымдарын құруға, сондай-ақ жергілікті тұрғындардың өмір сүру сапасын жақсартуға ықпал етуі мүмкін [6, 7].

Агротуризм субъектілері ретінде ауылдық жерлерде тұрақты тұратын, өзінің қосалқы шаруашылығын жүргізетін жеке тұлғалар және аграрлық туризм саласында қызмет көрсету жөніндегі қызметті жүзеге асыратын шаруа-фермер қожалықтары болады.

Сондықтанда агротуризм субъектілеріне ауыл тұрғындарын, қосалқы шаруашылық иелерін және фермерлік шаруашылықтарды жатқызуға болады (1-сур.).

1-сурет. Агротуризм субъектілерінің құрылымы

Жеке тұлғаның аграрлық туризм субъектісі ретінде тұрақты тұратын жері оның меншігіндегі немесе оның отбасы мүшесінің меншігіндегі тұрғын үй-жай болып табылады. Тиісінше, аграрлық туризмнің объектісіне ауылдық үй-жай (ауылдық жерлердегі оқшауланған бөлмелері бар үй) жатады.

Ауылдық жерлерде туризмді ұйымдастыру үшін табиғи-экологиялық және мәдени-тарихи ресурстармен қатар, туристерді қабылдауға бейімделген тұрғын үй қорының болуы үлкен маңызға ие. Жасыл туризм жүйесінде пайдаланылатын тұрғын үйлердің тартымдылық деңгейін арттыруға олардың сәулеті мен сол немесе басқа жерлердің этнографиялық дәстүрлерінің негізінде безендірілуі ықпал етуі мүмкін.

Агротуризмде орналастыру құралдарын жіктеудің бірнеше түрлері бар:

- фермаларда және үй-жайларда үй иесімен бір тұрғын үйге орналастыру (ыңғайлы жеке бөлме);
- жеке бөлмелі бар бір үйде немесе агрошаруашылық аумағындағы ғимараттар кешенінде орналасу;
 - барлық үйді/коттеджді жалға алу;
 - ауылдық қонақ үйде жеке тұру;
 - ауылдық жерлерде немесе кішкентай қалашықтарда тарихи ғимараттарда тұру;
 - үй-жай немесе жеке лагерь аумағында шатырлы қалашықта тұру;
 - кемпингте спорттың белсенді түрлеріне (ат спорты, велоспорт, теннис, жүзу және т. б.) маманданған спорт нысандарының жанында тұру;
 - барлық жайлылықпен жабдықталған дәстүрлі тұрғын үйде, яғни туристік қызметтердің толық бағытын ұсынатын және ауылдық жерлерде көркем ландшафты бар арнайы салынған жеке туристік орталықтың жеке коттеждерінде орналасу.

Фермерлік шаруашылық жақсы дамыған елдерде агротуризммен фермерлердің өздері айналысады, олар жоқ немесе аз жерлерде — орналастыру құралдарының (ауылдық үй-жайлар, пансионаттар, шағын қонақ үйлер) иелері тікелей өз қолына алады. Егерде туристерді қабылдауға жеке үйлер жоқ болса, бірақ туризмді дамыту әлеуеті қолайлы аумақ (климаттық, ландшафт, тарихи-мәдени және т. б.) болса, онда бұл жағдайда өзге тәсіл қолданылады: ауылдық жерлерде ірі туристік орталықтар құрылады. Бұл нұсқа, ең алдымен, біздің еліміз үшін ең қолайлы болады.

Еуропа елдерінде агротуризмнің даму бағыттары толығымен қалыптасқан және мамандануы анықталған. Мәселен, Испания, Франция және Италия елдерінде салт-дәстүрлермен, ұлттық тағамдармен және шарап өндірудің жергілікті құпияларымен танысқысы келетіндер ауылдық жерлердегі үйлерді жалға алуға мүмкіндіктері бар. Финляндияда белсенді демалуға, балық аулауға, өзендер мен көлдердің жағалауларында түрлі велошеруге баса назар аударылады. Словакияда, Венгрияда және Польшада жергілікті салт-дәстүрлер мен мәдениеттерді жақсы білгісі келетін туристер үшін, сондай-ақ ірі көлдер немесе ұлттық парктер сияқты түрлі табиғи көрікті жерлерге барғысы келетіндер үшін танымдық агротуризм дамыған [8].

Сондықтанда агротуризмнің негізгі түрлеріне сауықтыру, дәстүрлі, білім беру, ауыл шаруашылық, аспаздық және аралас туризмді жатқызуға болады (2-сур.).

2-сурет. Агротуризмнің демалу мақсатына байланысты түрлері

Агротуризмнің ұйымдастыру түрлерінің өзіндік ерекшеліктері бар:

– сауықтыру туризмі демалыс кезінде туристердің денсаулығына қатысты бағытталған және арнайы ұйымдастырылған қызметтерді енгізеді: монша, сауна, су процедуралары, фитотерапия, ара шаруашылығы өнімдерін пайдалану және т. б.;

– дәстүрлі туристік қызметтерге фольклорлық-этнографиялық бағыт жатады, атап айтқанда, арнайы демалушылар үшін олардың қалауы бойынша жергілікті фольклорлық ұжымдар өнер көрсетеді, ежелгі халық әдет-ғұрыптары көрсетіледі, ұлттық мерекелер өткізіледі, ауылдық ұлттық тұрмыс мұражайлары ұйымдастырылады;

– білім беру туризмі, мұнда бір ауылдық үй-жайларда қызмет көрсету санына кескіндеме сабақтары және кәріптас өңдеу курстары кіреді, ал басқаларында қыздарды тамақ дайындауға, ұршық иіруге, ал ұлдарды — жануарларды күтуге, сондай-ақ жеміс ағаштарын күтуге және тағы басқаларға үйретеді;

– ауыл шаруашылығы туризмі кезінде туристер өздері ауыл шаруашылығы жұмыстарымен айналысады, мысалы, жеміс-жидектерді немесе жүзімді жинауға, жануарларды, араларды күтіп-бағуға, ірімшік немесе қой бұршігін өңдеуге, шабындық немесе мал ауласындағы жұмыстарға қатысады;

– аспаздық туризм кезінде туристер тек дәмді және сапалы тағамды жеуге ғана емес, сонымен қатар кәдесый ретінде өзімен бірге сапалы және сирек шараптарды немесе ірімшіктің (сырдың) арнайы сұрыптары түріндегі ерекше өнімдерді және қалалық дүкендерге түспейтін ет тағамдарынан жасалатын басқа да өнімдерді алып кетуге мүмкіндік алады;

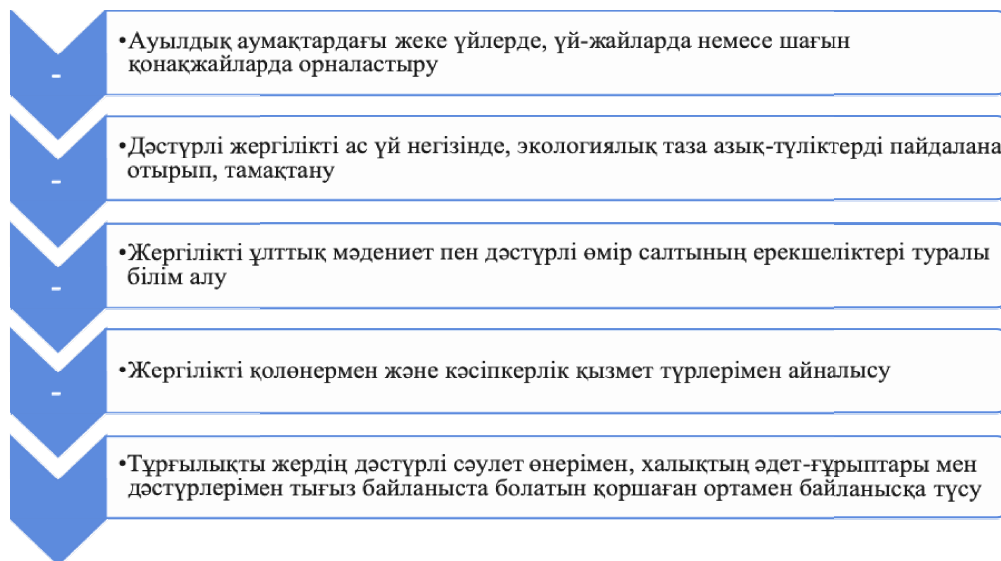
– аралас туризм өзінің құрамына демалудың бірнеше түрлерін енгізеді: спорттық-сауықтыру, ауыл шаруашылығы және аспаздық, оқыту және этнографиялық, танымдық-ілімдік және тағы басқалар.

Агротуристік бизнесті және жаңа ақпараттық технологияларды ұйымдастырудың инновациялық тәсілдерін қолданудың арқасында жағдай түбегейлі өзгерді, бұл бірқатар елдерде сатылатын қызметтер көлемін индустриялық ауқымға дейін арттыруға мүмкіндік берді, оны жоғары табысты бизнеске айналдырды. Агротуризмнің пайда болуы мен дамуының негізгі себебі — қала тұрғындарының табиғатта демалуға, ауыл тұрғындарының тұрмысымен танысуға, жаңа табиғи өнімдерді ғана емес, сондай-ақ оларды өндіруге тікелей қатысу қажеттілігі. Урбанизацияның жаһандық феномені қала шуы мен адамдардың жиналуынан, көпқабатты құрылыстан шаршаған үлкен қалалардың тұрғындарын адамдар аз жерлерде әсер мен өмір салтының ауысуын іздеуге мәжбүрлейді. Ауыл тұрғындарының күнделікті өміріне қатысуы қалалықтардың көңілінен шығады.

Агротуризм белгілі бір талаптарға сәйкес келуі тиіс:

- табиғатқа айналуға және негізінен табиғи ресурстарды пайдалануға негізделген болу;
- біздің өмір сүру ортасына зиян келтірмейтін немесе шығынды азайтатын, яғни экологиялық тұрақты болу;
- экологиялық білім мен ағартуға, табиғатпен тең құқықты серіктестік қатынастарын қалыптастыруға бағытталған;
- жергілікті әлеуметтік-мәдени саланы сақтауға қамқорлық;
- экономикалық тиімді және ол жүзеге асырылатын аудандардың тұрақты дамуын қамтамасыз етеді [9].

Жоғарыда көрсетілген агротуризмнің түрлері мен оған қойылатын талаптар оның негізгі даму бағыттарын анықтауға мүмкіндік береді (3-сур.).

3-сурет. Агротуризм негізгі даму бағыттары

Агротуризмді дамытудың маңызды бағыттарының бірі ауылдық жерлерде туристерді орналастыру үшін арнайы үй-жайлардың болуы болып табылады. Нәтижесінде қала тұрғындары қолайлы бағамен салауатты демалыс алуға, ал ауыл тұрғындары өз тұрғын үй қорын тиімді пайдалануға, өндірілген ауыл шаруашылығы өнімдерінің бір бөлігін тікелей орнында сатуға мүмкіндік алады. Шағын бизнестің осы түрінің экономикалық өзектілігі ауылдық (туристік өнімді құрушы ретінде), сондай-ақ қала халқын жұмыспен қамту мәселесін шешу, қала мен ауыл арасындағы байланыстарды кеңейту, олардың әлеуметтік-экономикалық даму деңгейлерін жақындату мүмкіндігі болып табылады. Агротуризм сондай-ақ әлеуметтік пайдалылық әкеледі, себебі жергілікті туристік инфрақұрылымның (коммуникация, паркінгтер, байланыс, қоршаған ортаны қорғау) пайда болуына және қолдауына ықпал етеді; қоршаған ортаны қорғауға және ауылдық жердің көркемдігі туралы қамқорлық жасауға тілек білдіреді, ауылдық жерлердің үйлерін, тарихи орындарын қайта құруға ықпал етеді; тұрғындар арасында мақтаныш сезімін және өзінің тұрғылықты жерін қанағаттандыруды тәрбиелейді.

Бұл ретте отандық агротуризмді дамыту үшін шешілуі қажет мәселелерді атап өткен жөн:

- агротуризмді мемлекеттік қолдау бағдарламасының болмауы;
- тәжірибе алмасу үшін бірыңғай ақпараттық база мен алаңның жоқтығы;
- қатты жабынды жол желісінің тозуы немесе болмауы;
- әлеуметтік инфрақұрылымның жеткіліксіздігі, оның ішінде медициналық қызмет көрсетудің ауылдық жерлерде дамымауы және т.б.

Әрбір елде мәдениет, тарих, география, саяси құрылымның өзіндік ерекшелігіне байланысты бірегей ауыл туризмін ұйымдастырудың өзінің ұлттық моделі бар. Агротуризм тұжырымдамаларының үлкен елдік әртүрлілігімен қатар, нақты агротуристік өнімдер де әртүрлі. Сондықтанда агротуризмді дамытуда әр елдің ұлттық ерекшеліктері мен өмір салты ескерілгені жөн. Ол үшін мынадай бағыттарда қызмет атқару керек:

- жоғары табиғи-ресурстық әлеуетті қалыптастыру;
- ежелгі тарихи-мәдени мұраларды (археологиялық, діни, тарихи сипаттағы көптеген туристік нысандар) қалпына келтіру;
- агротуризмді дамыту жөніндегі мемлекеттік бағдарламаларды әзірлеу;
- орташа баға белгілеу;
- инфрақұрылымды жетілдіру;
- ұлттық дәстүрлерді жандандыру.

Әрине, агротуризмді тиімді дамыту үшін билік, бизнес құрылымдарының, түрлі деңгейдегі мүдделі ұйымдардың, жергілікті қоғамдастықтардың кең ауқымының өзара іс-қимылы қажет. Мұндай жағдайларда туристік фирмаларды, ауыл шаруашылығы тауар өндірушілерін, мәдени және спорт мекемелерін, сондай-ақ басқа да инфрақұрылымдық нысандарды біріктіретін агротуристік кластер құрылуы мүмкін. Туризм саласындағы жаңа бағытты табысты дамыту үшін жобаның басты қатысушыларының (орналастыру құралдарының иелері, ақпараттық-жарнамалық қызметтер, қаржы ұйымдары, туристік агенттер) ұйымдастырылған, үйлестірілген қызметі қажет, бұл жоба қатысушыларын бірыңғай ұйымға біріктіріп, агротуристер қауымдастығын құру арқылы іске асыруға болады. Тек аталған құрылымдардың өзара іс-қимылы агротуризмнің тиімді, кешенді дамуын қамтамасыз етуге қабілетті.

Агротуризмді дамыту ауыл шаруашылығы өндірісін, ұлттық ерекшелікті және аумақтың бірегейлігін пайдалана отырып, инновациялық туристік өнімді қалыптастыруға, жергілікті халық үшін экономикалық және әлеуметтік тиімділікті және тұтастай алғанда, ауылдық аумақтардың тұрақты дамуын қамтамасыз етуге ықпал ететін болады.

Осылайша, аграрлық туризмді дамытудың теориялық негіздерін қарап, келесі қорытынды жасауға болады:

- ауылдық жерлерде жүзеге асырылады;
- үлкен инвестицияны талап етпейтін тиімді қызмет саласы болып табылады;
- елді мекендердің шектеулі аумақтары мен шағын туристік ағындары бар;
- жергілікті халықтың өмір сүру сапасын жақсартады, қоршаған ортаның сапасын сақтайды.

Әдебиеттер тізімі

- 1 Беспарточный Б.Д. Агротуризм: терминология и существенные характеристики / Б.Д. Беспарточный, А.В. Хромова // Изв. Юго-Западного гос. ун-та. — 2014. — № 4 (55). — С. 117–122.
- 2 Songkhla T.N. Interactions between agro-tourism and local agricultural resources management: a case study of agro-tourism destinations in Chang Klang District, Southern Thailand / T.N. Songkhla // Discourse journal of agriculture and food sciences. — 2013. — Vol. 1. — No. 4. — P. 54–67.
- 3 Leco F. Rural tourists and their attitudes and motivations towards the practice of environmental activities such as agrotourism / F. Leco, J.M. Hernández, A.M. Campón // International journal of environmental research. — 2012. — Vol. 7. — No. 1. — P. 255–264.
- 4 Плотников В.А. Роль сельского туризма в возрождении регионов России / В.А. Плотников, Г.В. Федотова // Туризм на сельских территориях: опыт, проблемы, перспективы: сб. трудов III Междунар. науч.-практ. конф. (13 мая 2014 г.) — СПб.: Изд-во СПбГЭУ, 2014. — С. 149–153.
- 5 Савицкий О.Г. Развитие сельского туризма на примере Краснодарского края: состояние, проблемы, перспективы / О.Г. Савицкий // Молодой ученый. — 2015. — № 20. — С. 279–282.
- 6 Hossein G.O. An entrepreneurial tourism project through agro-tourism farm in Iran / G.O. Hossein, H. Alipour, S. Dalir // Journal of sustainable development studies. — 2014. — Vol. 6. — No. 1. — P. 48–63.
- 7 Shaffril H.A.M. The coastal community perception on the socio-economic impacts of agro-tourism activities in coastal villages in Malaysia / H.A.M. Shaffril, A. Hamzah, S.Md. Yassin, B.A. Samah, J.L. D'Silva, N. Tiraieyari, M. Muhammad // Asia Pacific journal of tourism research. — 2015. — Vol. 20. — No. 3. — P. 295–313.
- 8 Волков С.К. Сельский туризм в РФ: тенденции и перспективы развития / С.К. Волков // Экономика, предпринимательство и право. — 2012. — № 6 (17). — С. 30–38.
- 9 Лашенко Н.С. К вопросу о разработке концепции развития сельского и агротуризма в российской провинции: экономический, социальный и социокультурный аспекты [Электронный ресурс] / Н.С. Лашенко. — Режим доступа: <http://www.riku.ru/confs/vremcul/LasAs.htm>.

А.П. Тяпухин, А.Б. Тасмаганбетов, А.Е. Култанова

Теоретические основы развития аграрного туризма в современных условиях

В статье рассмотрено развитие аграрного туризма, способствующего снижению в сельской местности социальной напряженности путем создания новых альтернативных рабочих мест и развитию сельских территорий. Автором статьи определены субъекты аграрного туризма: сельские жители, владельцы подсобных хозяйств и фермерские хозяйства. Развитие аграрного туризма обеспечивает финансовыми средствами субъектов, увеличивая доходы их семей, сельских жителей, доходы местных бюджетов. В статье, наряду с природно-экологическими и культурно-историческими ресурсами сельских территорий, основное внимание уделяется жилому фонду приспособленного для приема туристов: размещение на фермах в одном жилище с хозяином, аренда всего дома, проживание в исторических зданиях в сельской местности, отдельное проживание в сельской гостинице и др. По мнению авторов, в зависимости от целей отдыха, аграрный туризм можно дифференцировать на следующие виды: оздоровительный туризм; традиционный туризм; образовательный туризм; сельскохозяйственный туризм; кулинарный туризм; комбинированный туризм. В статье определены основные причины возникновения и направления развития аграрного туризма, который способствует развитию малого бизнеса; образованию новых рабочих мест; экономической стабилизации и совершенствованию инфраструктуры сельской местности; сохранению национальной кухни и историко-культурного наследия.

Ключевые слова: аграрный туризм, сельские территории, сельские жители, фермерские хозяйства, жилой фонд.

A.P. Tyapukhin, A.B. Tasmaganbetov, A.E. Kultanova

Theoretical fundamentals of development of agricultural tourism in modern conditions

The article deals with the development of agricultural tourism contributing to the reduction of social tension in rural areas by creating new alternative jobs and the development of rural areas. The author of the article defines the subjects of agricultural tourism: rural residents, owners of subsidiary farms and farms. The development of agricultural tourism provides financial resources to the subjects, increasing the income of their families, rural residents, and local budget revenues. In the article, along with the natural and ecological and cultural and historical resources of rural areas, the main attention is paid to the housing stock adapted for the reception of tourists: accommodation on farms in the same dwelling with the owner, rent of the whole house, accommodation in historical buildings in the countryside, separate accommodation in a rural hotel and others. According to the authors, depending on the purpose of recreation, agricultural tourism can be differentiated into the following types: health tourism; traditional tourism; educational tourism; agricultural tourism; culinary tourism; combined tourism. The article identifies the main causes and directions of development of agricultural tourism, which contributes to the development of small business; improvement of infrastructure; education of new workers; contributes to the economic stabilization and improvement of rural infrastructure; preservation of national cuisine and historical and cultural heritage.

Keywords: agricultural tourism, rural areas, rural residents, farms, housing.

References

- 1 Bespartochnyj, B.D., & Hromova, A.V. (2014). Ahroturizm: terminologiya i sushnostnye kharakteristiki [Agrotourism: terminology and essential characteristics]. *Izvestiia Yuho-Zapadnogo gosudarstvennogo universiteta — News of South-Western State University*, 4 (55), 117–122 [in Russian].
- 2 Songkhla, T.N. (2013). Interactions between agro-tourism and local agricultural resources management: a case study of agro-tourism destinations in Chang Klang District, Southern Thailand. *Discourse journal of agriculture and food sciences*, 1, 4, 54–67.
- 3 Leco, F., Hernández, J.M., & Campón, A.M. (2012). Rural tourists and their attitudes and motivations towards the practice of environmental activities such as agrotourism. *International journal of environmental research*, 7, 1, 255–264.
- 4 Plotnikov, V.A., & Fedotova, G.V. (2014). Rol selskogo turizma v vozrozhdenii rehionov Rossii [The role of rural tourism in the revival of Russian regions]. *Turizm na selskikh territoriiakh: opyt, problemy, perspektivy: sb. trudov III Mezhdunarodnoi nauchno-prakticheskoi konferentsii (13 maia 2014 h.) — Rural tourism: experience, problems, prospects: collection of works of International scientific and practical conference*. (pp. 149–153). Saint-Petersburg: Izdatelstvo SPbHEU [in Russian].
- 5 Savickij, O.G. (2015). Razvitie selskogo turizma na primere Krasnodarskogo kraia: sostoianie, problemy, perspektivy [Development of rural tourism on the example of Krasnodar region: state, problems, prospects]. *Molodoi uchenyi — Young scientist*, 20, 279–282 [in Russian].

- 6 Hossein, G.O., Alipour, H., & Dalir, S. (2014). An entrepreneurial tourism project through agro-tourism farm in Iran. *Journal of sustainable development studies*, 6, 1, 48–63.
- 7 Shaffril, H.A.M., Hamzah, A., Yassin, S.Md., Samah, B.A., D’Silva, J.L., Tiraieyari, N., & Muhammad, M. (2015). The coastal community perception on the socio-economic impacts of agro-tourism activities in coastal villages in Malaysia. *Asia Pacific journal of tourism research*, Vol. 20, No. 3, 295–313.
- 8 Volkov, S.K. (2012). Selskii turizm v RF: tendentsii i perspektivy razvitiia [Rural tourism in Russia: trends and prospects]. *Ekonomika, predprinimatelstvo i pravo – Economics, entrepreneurship and law*, 6 (17), 30–38 [in Russian].
- 9 Lashhenko, N.S. K voprosu o razrabotke kontseptsii razvitiia selskoho i ahroturizma v rossiiskoi provintsii: ekonomicheskii, socialnyi i sotsiokulturnyi aspekty [On the development of the concept of rural and agro-tourism development in the Russian province: economic, social and socio-cultural aspects]. Retrieved from: // <http://www.riku.ru/conf/vremcul/LasAs.htm> [in Russian].